

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering Luciarapport 2018

Foto: Martin Olson

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	5
1.1 Underhållspanelen	5
2. Tema anläggning	7
2.1 Infrastrukturinvesteringar	8
2.1.1 Riket	8
2.1.2 Stockholm.....	9
2.1.3 Västra Götaland.....	9
2.1.4 Skåne	10
2.1.5 Sydsverige	10
2.1.6 Mellansverige	11
2.1.7 Norrland	11
2.2 Nystartade projekt	12
2.3 Transportvolymerna.....	12
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	13
2.5 Vindkraftverk under byggnation	13
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	14
3. Tema VA	15
3.1 Nyinvesteringar VA.....	16
3.2 Nystartade projekt	16
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	17
4. Tema gruvindustrin - Norrland	18
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	18
4.2 Nystartade projekt	18
4.3 Råvaror	19
4.3.1 Järnmalm.....	19
4.3.2 Koppar, bly och zink	19
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	20
5. Tema rekrytering	21
5.1 Rekryteringsläget	21

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden november - december 2018. Följande personer från Industrifakta har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Alexander Alvé, VD
- Patrik Wikman, Analytiker
- Jens Linderöth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker
- Sara Kulle, Strategisk kommunikator

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett neutralt stämningläge i november. Läget har försämrats sedan förra mättillfället samt jämfört med ett år sedan, men förväntningarna för de kommande sex månaderna är försiktigt positiva.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på visar faktorerna faktureringsläge och maskinstock positiv utveckling under de senaste sex månaderna. En nedgång redovisas för arbetsvolym, orderstock och beläggningsgrad medan efterfrågan på tjänster är oförändrad.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret är det endast små förändringar att vänta. Jämförelsevis bedöms maskinstocken utvecklas starkast.
- Sedan starten av mätningen 2015 har efterfrågan på tjänster vuxit rejält (50%) och är den av de ingående parametrarna som utvecklats starkast.
- Mellan 67 och 87 procent av de intervjuade företagen uppger att det är ganska eller mycket svårt att hitta rätt kompetens, beroende på funktion. Tillfrågade företag i södra Sverige uppges ha störst svårigheter.
- Hittills i år har det påbörjats 31 000 lägenheter i småhus och flerbostadshus. Prognosen tyder på ett minskat bostadsbyggande under hela perioden 2018-2020, med störst nedgång i år för att sedan mattas av.
- Även infrastrukturinvesteringarna väntas minska i år då både investeringar i järnväg samt hamn och flygplats faller tillbaka. Emellertid väntas en uppgång under 2019-2020 till följd av bland annat den nya infrastrukturplanen, som innebär en ambitionshöjning med 100 miljarder jämfört med föregående plan.
- Priserna på småhus har under de senaste månaderna stigit. Dock visar utvecklingen på årsbasis en fortsatt nedgång av priser på bostadsrätter och endast en svag uppgång för småhus. Även om nyproduktionen av bostäder kommer att minska de kommande åren kommer produktionsvolymen sannolikt att ligga kvar på en historiskt hög nivå, vilket ökar behovet av infrastrukturinvesteringar.
- Trots mycket högt kapacitetsutnyttjande inom gruv- och mineralutvinningsindustrin verkar det finnas få reella planer på större utbyggnadsprojekt. SCB:s investeringsenkät tyder dock på att den samlade volymen av investeringar inom byggnader och anläggningar kan komma att öka med 70 procent i år.
- Investeringsplanerna är stora inom stål- och metallverk. Enligt den senaste investeringsenkäten från SCB väntas bygg- och anläggningsinvesteringarna bli 30 procent större än 2017.
- Efter en uppåtgående trend i slutet av förra året och början av 2018 har priset på koppar, bly och zink vänt nedåt de senaste månaderna medan priset på järn har utvecklats i sidled.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
137	115	129	117	134	98	105

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
114,4	124,7	127,6	140,7	138,9	138,2

1.1.3 Orderstock

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
114,5	123,4	121,9	129,6	125,8	127,3

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
109,2	115,4	118,2	123,4	124,8	127,0

1.1.5 Faktureringsläge

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
109,3	116,9	120,0	129,9	130,6	130,1

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
113,5	125,8	126,9	140,2	135,2	135,7

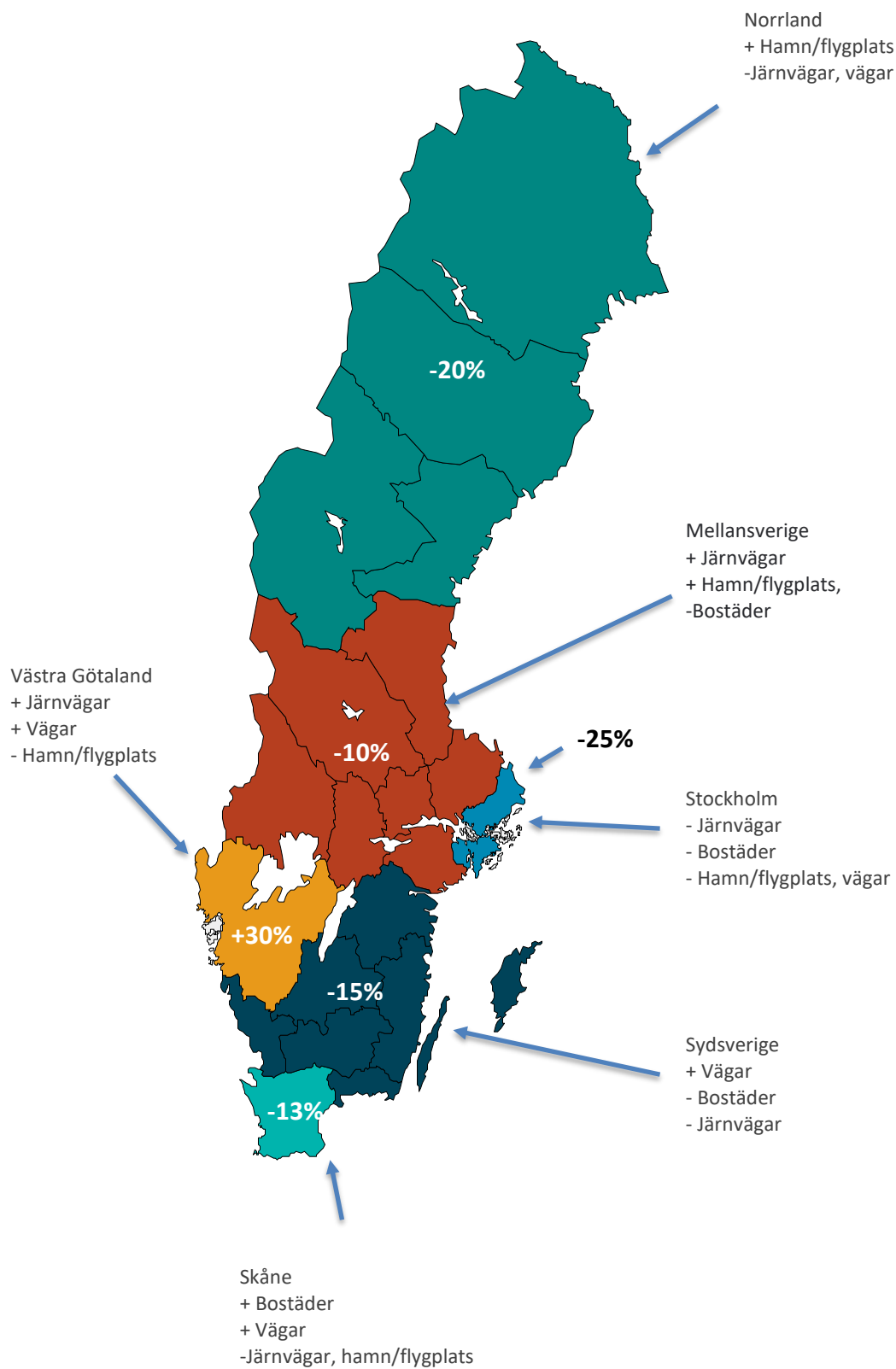
1.1.7 Efterfrågan på tjänster

nov-16	maj-17	nov-17	maj-18	nov-18	maj-19
117,9	131,4	135,8	150,3	150,6	152,5

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i november ett neutralt stämningläge. MEKO brukar försvagas i november och resultatet ligger i linje med förväntningarna från i maj. Företagen ser emellertid med viss tillförsikt på framtiden då förväntningarna om sex månader återigen är positiva.
- Arbetsvolymen sjönk med drygt 1 procent enligt den senaste mätningen. Nedgången blev något mildare än vad som befarades i Midsommarrapporten. Prognosen för maj 2019 tyder på en liknande utveckling.
- Likt arbetsvolymen visade även orderstocken en tillbakagång. Säsongsvariationerna spelar in då orderstocken tenderar att falla tillbaka i novembers mätning jämfört med maj. Förväntningarna är dock fortsatt goda och ökad orderstock är att vänta igen i maj 2019.
- Sedan första mättillfället i november för tre år sedan har maskininvesteringarna redovisat en stabil ökning. Mycket tyder på att denna utveckling även kommer att fortsätta under de kommande sex månaderna.
- Efter den kraftiga ökningen av indikatorn för faktureringsläget i Midsommarrapporten visar mätningen i november på en utplaning. Förväntningarna på de kommande sex månaderna visar ett nästintill oförändrat läge.
- Under de senaste sex månaderna har beläggningsgraden minskat med nästan 4 procent. Det ligger i linje med vad som väntades vid förra mättillfället och utvecklingen av arbetsvolymen. Likt förväntningarna på faktureringsgraden bedöms beläggningsgraden utvecklas i sidled det kommande halvåret.
- Efterfrågan på tjänster har likt faktureringsläget stärkts under hela mätperioden och har vuxit med 50 procent på tre år. I november låg emellertid efterfrågan still men väntas stärkas ytterligare de kommande månaderna
- Rekryteringsproblematiken tycks ha lindrats under de senaste månaderna, vilket kan vara relaterat till minskad beläggningsgrad och arbetsvolym. Emellertid menar fortfarande en klar majoritet att det är svårt att rekrytera personal med rätt kompetens.
- När det gällde att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visade svaren från panelen att företagen i sydöstra Sverige hade något ljusare marknadsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2018
(Procentuell förändring jämfört med 2017)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2018-2020. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2018-2020 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. På riksnivå uppgick de samlande infrastrukturinvesteringarna till 18,3 miljarder kronor under första halvåret, vilket var en svag ökning jämfört med samma period 2017. Emellertid indikerar årstakten en nedgång strax under 10 procent, vilket också prognosen pekar på. Järnvägsinvesteringarna har inlett året svagt jämfört med 2017, men mycket tyder ändå på att 2018 års volym når en betydligt högre nivå än vad som var fallet 2016. Framöver anas en ambitionshöjning med bland annat utbyggnaden av Västkustbanan och dubbelspår mellan Göteborg och Borås. Investeringar inom hamn och flyg väntas minska för andra året i rad innan det vänder 2019. Ambitionshöjningen i den rådande nationella infrastrukturplanen lyser inte bara igenom när det gäller järnvägsinvesteringarna utan genomsyrar också väginvesteringarna, som väntas öka under hela prognosperioden. Hittills i år har det påbörjats ca 31 000 lägenheter, vilket är nästan 7 000 färre än motsvarande period 2017. Kreditåtstramningar, allt för ensidigt byggande och osäkrare prisutveckling har bidragit till nedgången och prognosen indikerar en minskning av antalet påbörjade lägenheter under hela perioden 2018-2020. I år är dock de regionala skillnaderna stora där bostadsbyggandet exempelvis minskar kraftigt i Stockholm medan det ökar i Västra Götaland och Skåne.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	22 624	22 028	12 343	+7%	+20%	+10%
Hamn-flygplats	14 177	1 597	520	-25%	+100%	-10%
Järnväg	8 617	15 889	5 465	-30%	+20%	+20%
Totalt	45 419	39 514	18 328	-9%	+25%	+10%

Källa: Byggfakta, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	12 937	13 270	6 587	-5%	-5%	-10%
Flerbostadshus	50 162	50 770	24 367	-15%	-5%	-3%
Totalt	63 099	64 040	30 954	-13%	-5%	-5%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	6 864	7 196	3 397	-20%	0%	+50%
Hamn-flygplats	12 535	149	41	-10%	+400%	-20%
Järnväg	2 921	4 621	306	-70%	+50%	0%
Totalt	22 320	11 966	3 744	-25%	+7%	+40%

Källa: Bygghälsa, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	2 936	2 528	918	-15%	-5%	-10%
Flerbostadshus	18 423	16 719	5 408	-25%	+5%	+5%
Totalt	21 359	19 247	6 326	-24%	+4%	+3%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	4 917	2 463	2 392	+30%	+20%	+20%
Hamn-flygplats	150	906	60	-90%	+500%	-80%
Järnväg	810	800	3 405	+400%	-50%	+100%
Totalt	5 876	4 169	5 857	+75%	-12%	+35%

Källa: Bygghälsa, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	2 338	2 264	1 250	-5%	-5%	-10%
Flerbostadshus	6 929	6 529	4 512	+10%	-10%	-7%
Totalt	9 267	8 793	5 762	+6%	-9%	-8%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	1 977	1 690	1 826	+25%	-15%	-20%
Hamn-flygplats	60	217	20	-75%	0%	+400%
Järnväg	271	6 283	197	-75%	-30%	+150%
Totalt	2 307	8 190	2 043	-55%	-20%	+50%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	1 744	2 152	1 219	+5%	-5%	-15%
Flerbostadshus	6 713	7 668	4 969	+10%	-7%	-5%
Totalt	8 457	9 820	6 188	+9%	-7%	-7%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	2 075	2 829	1 182	+25%	-15%	0%
Hamn-flygplats	971	160	106	0%	+5%	+500%
Järnväg	1 363	2 019	178	-70%	+500%	-40%
Totalt	4 408	5 008	1 466	-14%	+60%	-9%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	2 241	2 655	1 387	-10%	-10%	-5%
Flerbostadshus	6 970	7 086	3 326	-20%	-10%	-5%
Totalt	9 211	9 741	4 713	-17%	-10%	-5%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	3 501	4 255	2 000	0%	+50%	-25%
Hamn-flygplats	406	56	5	+500%	0%	-50%
Järnväg	2 138	451	928	+150%	+100%	-40%
Totalt	6 045	4 762	2 933	+20%	+55%	-30%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	2 888	2 819	1 519	-5%	-5%	-5%
Flerbostadshus	8 767	9 978	4 419	-20%	-10%	0%
Totalt	11 655	12 797	5 938	-17%	-9%	-1%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr, 2017 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Väg	3 260	3 594	1 546	-15%	+70%	0%
Hamn-flygplats	55	109	288	+300%	+50%	-80%
Järnväg	1 116	2 625	928	-50%	0%	+100%
Totalt	4 431	6 328	2 762	-25%	+50%	+11%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Påbörjade lägenheter

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Småhus	792	858	294	-10%	0%	-5%
Flerbostadshus	2 361	2 789	1 733	-10%	-5%	0%
Totalt	3 153	3 647	2 027	-10%	-4%	-1%

Källa: SCB

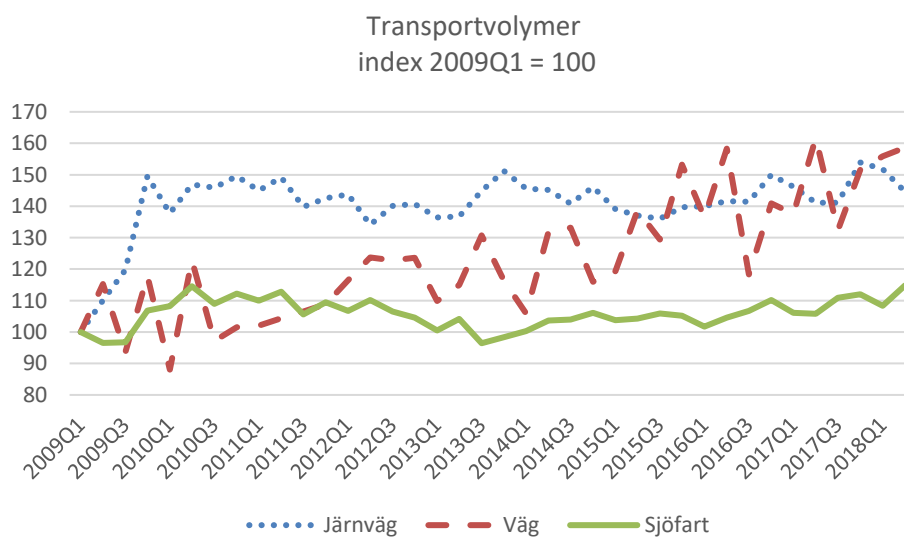
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201801-201806

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Om och nybyggnad av spårssystem Olskroken	Järnvägs-spår, räls	Västra Götaland	Göteborg	2018-02	2 600
Nybyggnad av väg mellan Bällinge-Vårgårda	Väg/gata	Västra Götaland	Vårgårda	2018-06	880
Utbyggnad till dubbelspår mellan Hallsberg-Degerön	Järnvägs-spår, räls	Örebro	Hallsberg	2018-01	850
Ombyggnad till fyrfältsväg delen Sätaröd-Vä	Väg/gata	Skåne	Kristianstad	2018-05	600
Utbyggnad av allmänna anläggningar i Nacka	Väg/gata	Stockholm	Nacka	2018-03	550
Om- och nybyggnad av vägar och broar vid Vårby Backe, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Huddinge	2018-04	370

Källa: Byggfakta

2.3 Transportvolym

Källa: Trafikanalys

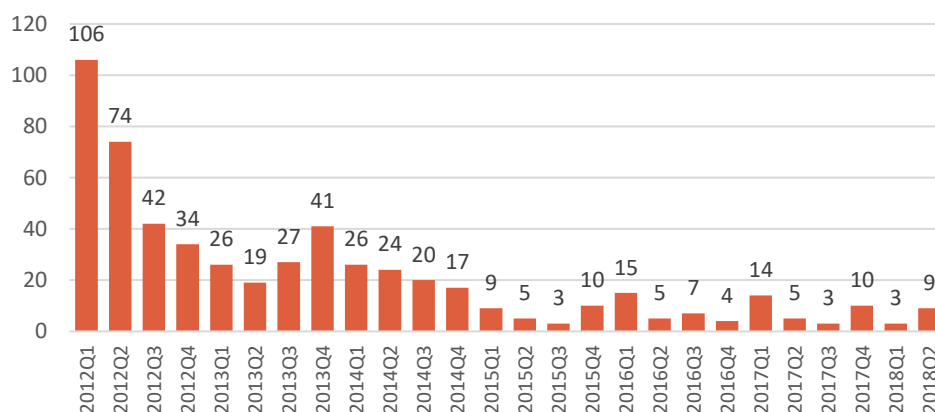
2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

Vindkraftverk	2015				2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Antal bygglov	9	5	3	10	15	5	7	4	14	5	3	10	3	9

Källa: Byggfakta

Vindkraftverk
Antal beviljade bygglov 2012Q1-2018Q2

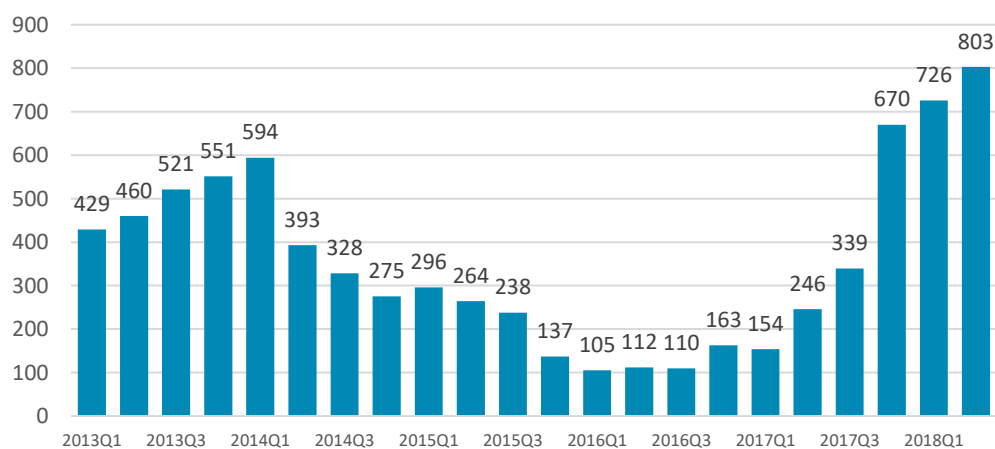

2.5 Vindkraftverk under byggnation

Vindkraftverk	2015				2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Antal vindkraftverk	296	264	238	137	105	112	110	163	154	246	339	670	726	803

Källa: Svensk Vindenergi

Vindkraftverk under byggnation, antal

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

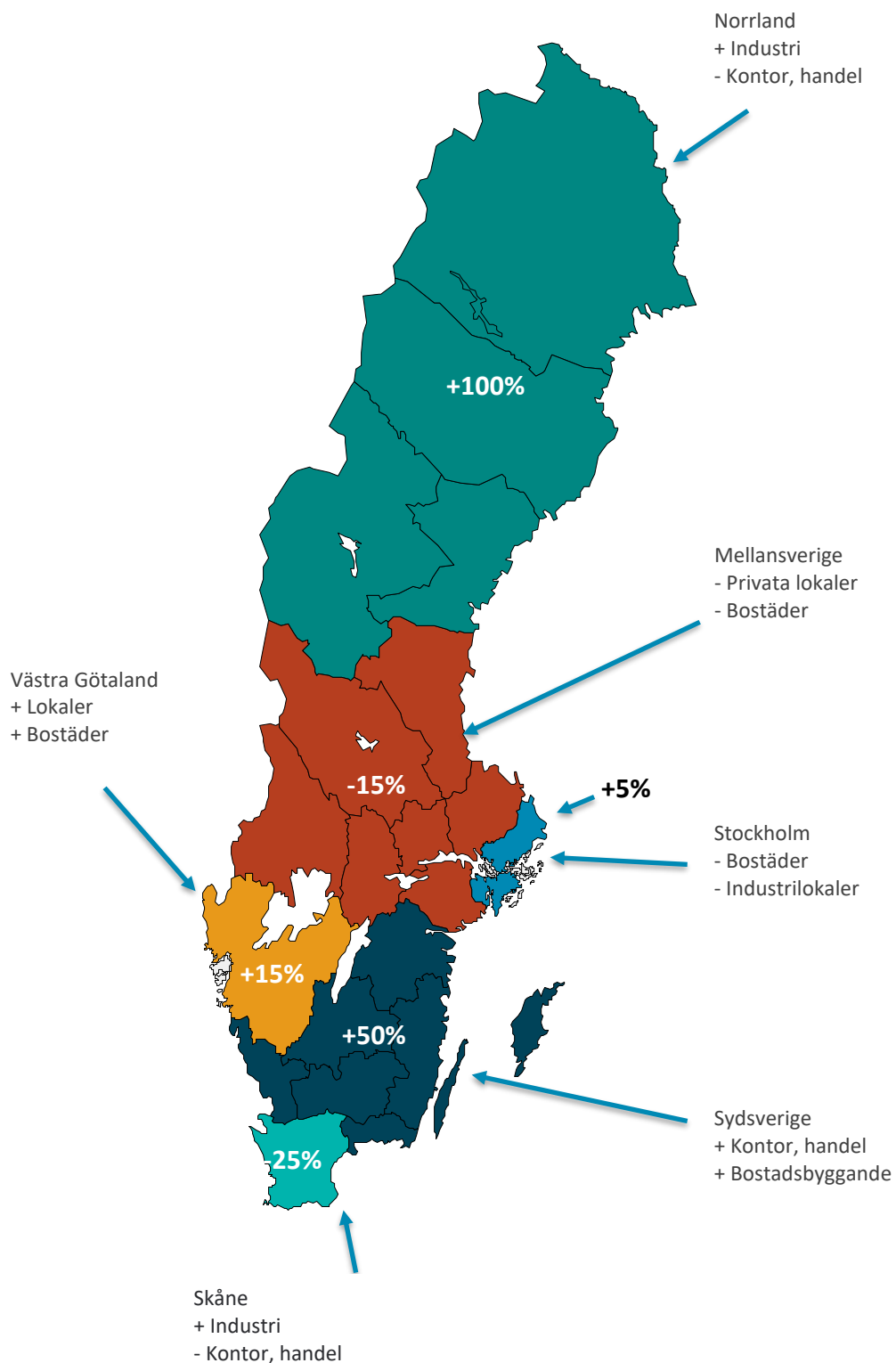
- Den nationella infrastrukturplanen för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde på 700 miljarder, vilket är en ökning med 100 miljarder jämfört med föregående plan som gällde 2014-2025.
- Sverige har en stark befolkningsökning, som de senaste åren legat kring i genomsnitt 110 000 nya invånare per år. Efter att SCB nyligen reviderat befolkningsprognosen pekar trenden mot en nästan lika kraftig ökning även de kommande fem åren. En växande befolkning ökar behovet av både bostäder och infrastruktur.
- Volymen vägtransporter ligger på samma höga nivå under första halvåret 2018 som under motsvarande period 2017. Sedan fem år tillbaka har vägtransporterna ökar med mer än 30 procent. En fortsatt god tillväxt i både den inhemska och globala ekonomin innebär ett fortsatt högt tryck på vägtransporterna.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- Den goda konjunkturen har stärkt både statens och hushållens finanser. Arbetslösheten sjunker vilket ger hushållen ökade inkomster och staten växande skatteintäkter samtidigt som en lågräntemiljö ger utrymme för investeringar.
- Småhuspriserna visar på en positiv utveckling de senaste tre månaderna.

Negativa faktorer

- Priserna på bostadsrätter har stabiliserats den senaste tiden men sett till årsbasis är nedgången ett faktum. På riksnivå har bostadsrättspriserna sjunkit med 2 procent de senaste tolv månaderna.
- Behovet av skolor och förskolor är stort enligt en rapport ifrån SKL. Kommunerna behöver bygga fler än 1 000 nya skolor fram till 2021, detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. Ett fortsatt fokus på dessa typer av investeringar kan minska det ekonomiska utrymmet för annat kommunalt husbyggnads- och anläggningsbyggande.
- Antalet beviljade bygglov indikerar ett minskat bostadsbyggande. Under årets åtta första månader visar statistik från SCB en nedgång med ca 30 procent jämfört med samma period 2017.
- Det finns en stor osäkerhet kring regeringsbildningen. Osäkerheten är också stor kring hur denna kommer att inverka på bostadsmarknaden. Industrifakta menar att det finns en rimligt stor möjlighet att räntebidragen kan komma att börja trappas ned under nästa mandatperiod.
- Trots högre anslag menar Trafikverket att givet de finansiella ramarna är en höghastighetsjärnväg svårt att motivera kostnadsmässigt, eftersom den högre hastigheten inte skulle kunna nyttjas förrän långt fram i tiden. Diskussioner om höghastighetsbanans vara eller icke vara samt finansiering lär således fortsätta.

3. Tema VA

VA-investeringar 2018 (Procentuell förändring jämfört med 2017)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020
Mkr 2017 års priser

Region	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Stockholm	378	435	193	+5%	+40%	-20%
Västra Götaland	589	384	140	+15%	-5%	+5%
Skåne	235	535	96	-25%	+15%	-25%
Sydsverige	514	474	395	+50%	-30%	-30%
Mellansverige	481	398	118	-15%	+20%	-40%
Norrland	680	79	64	+100%	-30%	+40%
Riket	2 877	2 305	1 006	+10%	0%	-15%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201801-201806

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nybyggnad av va-ledning i Huddinge	Vattenledningar	Stockholm	Huddinge	2018-04	45
Utbyggnad av VA-ledningar i Varberg	Vattenledningar	Halland	Varberg	2018-02	40
VA-ledningar i Mark	Vattenledningar	Västra Götaland	Mark	2018-01	23,6
Ombyggnad av överföringsledningar i Varberg	Vattenledningar	Halland	Varberg	2018-03	22,5
Ny överföringsledning och råvattenbrunn mellan Ruda-Högsby	Vattenledningar	Kalmar	Högsby	2018-01	21
Nybyggnad av råvattenledning i Ronneby	Vattenledningar	Blekinge	Ronneby	2018-03	20

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Även om bostadsbyggandet väntas backa i år ligger det på en historiskt hög nivå. De senaste årens ökade bostadsbyggande har haft positiv påverkan på nyinvesteringarna inom VA.
- Det finns fortsatt ett stort behov av att modernisera och genomföra generationsskifte av VA-anläggningar, eftersom en stor andel av dessa byggdes under mitten och senare delen av 1900-telet.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren.
- Det låga ränteläget är gynnsamt för kommunala VA- investeringar. Enligt Riksbankens senaste räntebana väntas inte reporäntan passera nollstrecket förrän under slutet av 2019.
- Den stora omvandlingen av Kiruna, som bland annat innebär flyttande av 3 000 bostäder, kommer att innebära stora VA-investeringar under de närmaste fem åren.
- Det finns ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar. De senaste årens ekonomiska tillväxt bör innebära en relativt hög investeringsnivå under de närmaste åren.
- Enligt rapporten "Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp" som Svenskt Vatten har initierat behöver investeringsnivån för kommunal vatten- och avloppsförsörjning öka med 35 procent de kommande 20 åren.

Negativa faktorer

- Den ekonomiska tillväxten kommer att bromsa in och skatteunderlaget växer därmed betydligt långsammare än det har gjort de senaste åren. Skatteunderlaget väntas växa svagt under åren 2019-2020, vilket innebär att kommunernas investeringsutrymme kan bli begränsat och att många VA- investeringar måste skjutas på framtiden.
- Enligt SKL:s ekonomiska rapport vittnar många kommuner om ett besvärligt ekonomiskt läge för 2019. 9 av 10 kommuner tror att läget kommer att vara sämre 2019 än 2018.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn och svårigheter hos entreprenadföretagen att hitta rätt utbildad personal innebär ett hinder för VA-investeringar.
- Det finns regionala skillnader både vad gäller ekonomisk tillväxt och befolkningsutveckling, vilket kan öka de geografiska obalanserna när det gäller husbyggnad och investeringar.
- Trots en kraftig ökning av bostadsbyggandet de senaste åren har inte investeringsnivån inom VA utvecklats lika starkt.
- Kommunernas ökade skuldsättning utgör en risk. Låneskuldens korta kapitalbindningstid innebär att beloppen måste refinansieras varje år. Skulle räntorna stiga innebär det att det årliga upplåningsbehovet kommer att öka i takt med att låneskulden växer.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2016-kv 1-2 2018, prognos 2018-2020

Mkr 2016 års priser

Sektor	2016	2017	Kv 1-2 2018	P2018	P2019	P2020
Malm- och gruvindustri	82	70*	2	3 500%**	0%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2016. **Enligt Byggfakta har ett projekt startat det tredje kvartalet 2018. Osäkerheten om det kommer att starta är dock stor. Osäkerheten kring 2019 är stor. Några större projekt finns inte i planerna och det är samtidigt svårt att beräkna värde på de projekt som förväntas starta kring 2019-2020.

4.2 Nystartade projekt

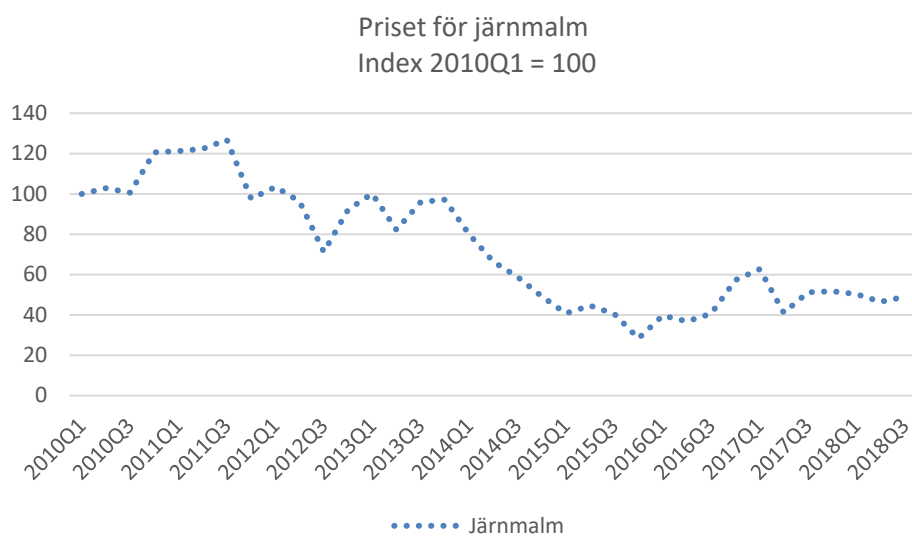
Nystartade och kommande projekt 2014-2020

Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Kaunisvaaroprojektet	Nytt gruvområde	Norrbotten	Pajala	2018-07	2 500
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300

Källa: Byggfakta

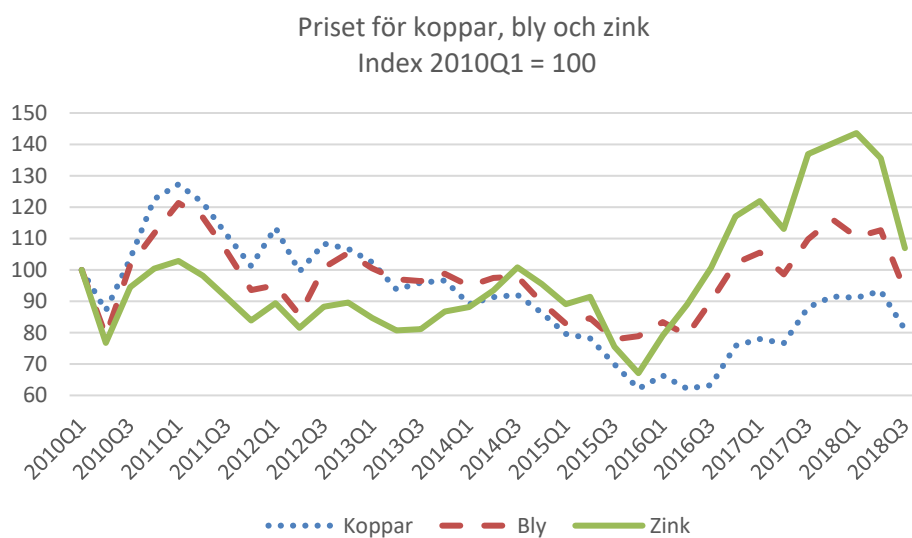
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk samt inom gruv- och mineralutvinningsindustrin ligger fortsatt på en mycket hög nivå. Under tredje kvartalet ökade nyttjandegraden med 0,5 respektive drygt 3 procent jämfört med kvartalet innan, vilket indikerar att industrierna går för högtryck.
- Efterfrågan på råvaror stärks i takt med den globala tillväxten.
- Inom gruv- och mineralutvinningsindustrin har produktionen ökat med ca 2 procent under tredje kvartalet jämfört med samma period 2017.
- Enligt SCB:s investeringsenkät uppges företagen inom gruv- och mineralutvinningsindustrin att ha stora investeringsplaner. I år väntas investeringar i byggnader och anläggningar öka med ca 70 procent och maskiner och inventarier med 16 procent.
- Även inom stål- och metallverk är ambitionen hög vad gäller investeringar. Investeringsenkäten visar på en ökning av bygg- och anläggningsinvesteringarna med 30 procent i år jämfört med 2017. Även investeringarna i maskiner och inventarier väntas växa i år.

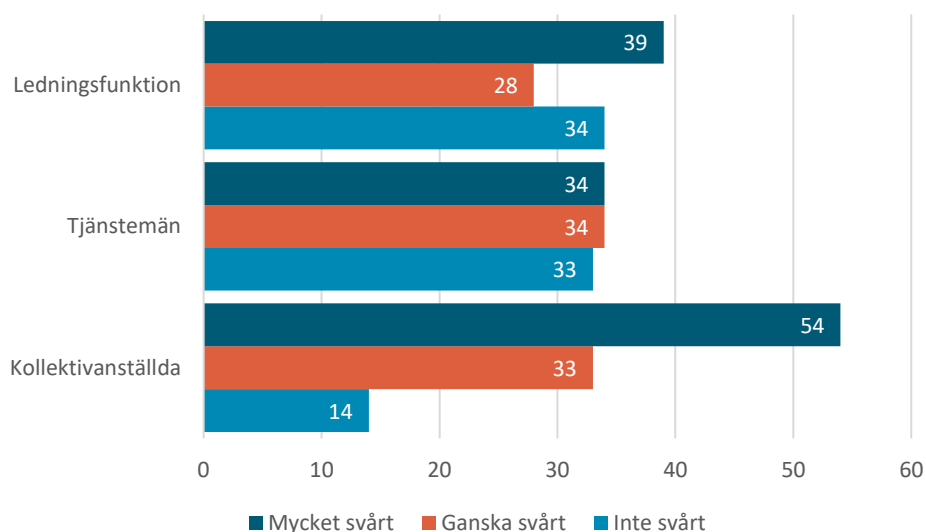
Negativa faktorer

- Trots mycket högt kapacitetsutnyttjande inom gruv- och mineralutvinningsindustrin finns det få reella planer på stora projekt fram till och med 2020.
- Priset på metaller har sjunkit igen efter uppgången 2016-2017. Exempelvis är priset på zink nere på den lägsta nivån sedan slutet av 2016.
- Trots att järnpriset idag är högre än bottennoteringen under slutet av 2015 är det långt ifrån 2011 års toppnotering. Det låga priset minskar incitamenten för nya investeringar.
- Produktionsvolymen inom stål- och metallverk har minskat under det tredje kvartalet jämfört med kvartalet innan.
- Trots en stark global ekonomi och en exportvänlig kronkurs har industrins produktion haft svårt att ta fart. Det får dels effekt på den svenska tillväxten och dels effekt på efterfrågan av råvaror.
- Enligt en rapport från Tillväxtanalys behöver troligen den svenska tillståndsproussen förändras för att leva upp till gällande EU-direktiv, vilket kommer att agera som bromskloss och kan skapa osäkerhet inför gruvinvesteringar.

5. Tema rekrytering

5.1 Rekryteringsläget

Antalet anställda hos de intervjuade företagen var 1 533 personer i juni 2018. Av dessa var 155 kvinnor. Antalet anställda med utländsk härkomst var 63 st, varav 7 var kvinnor. De intervjuade företagen räknar med att vara 1 535 anställda i december 2018, en ökning med 0,1 procent.

Bas: 80

87 procent anser att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda jämfört med 95 procent i maj 2018. Svårigheten att anställa tjänstemän har minskat, från 88 till 68 procent. Svårigheten att anställa personer i ledningsfunktion har också minskat jämfört med förra mättillfället, från 87 till 67 procent.